

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-3>

Барко Людмила, аспірантка кафедри ТІМ НАОМА, Київ, Україна
(науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, ст. викладач ТІМ
НАОМА О.Гомирева)

ТВОРЧЕ СТАНОВЛЕННЯ ХУДОЖНИКА ОЛЕКСІЯ ФІЩЕНКА

Ключові слова: графічне мистецтво, ліногравюра, пастель, пейзаж, О.Фіщенко

Liudmyla Barko, PhD student, Faculty of Art Theory and History NAFAA, Kyiv, Ukraine (academic mentor: O. Homyrieva, PhD in Art History, Associate Professor NAFAA)

THE CREATIVE FORMATION OF THE ARTIST OLEKSII FISHCHENKO

Abstract. Oleksiy Fishchenko, a prominent Ukrainian graphic artist, was renowned for his landscapes, one of the leading genres in his work. He used colored linocuts, pastels, and pencil to create works with a symbolic and philosophical subtext.

Key words: Graphic art, linocut, pastel, landscape, O. Fishchenko.

Олексій Фіщенко народився 1920 року в Умані Черкаської області. Його дитинство припало на складні часи Голодомору, що, ймовірно, вплинуло на його світосприйняття. Під час Другої світової війни він воював у радянській армії, а по завершенні війни повернувся до мирного життя та розпочав навчання в Одеському художньому училищі на відділенні кераміки. Там він опановував розпис на фарфорі, деякі особливості якого знайшли відображення в подальшій творчості. Вступивши 1953 року до Київського художнього інституту, Фіщенко навчався під керівництвом відомого художника, майстра кольорової гравюри Олександра Пащенка. Саме в стінах інституту було закладено фундамент його подальшого розвитку як художника-графіка.

Навчаючись у Києві, Фіщенко опинився під впливом шістдесятництва – руху, який прагнув зруйнувати жорсткі канони соцреалізму. Цей період позначився створенням нового підходу до графічного мистецтва, що поєднував пластику ліній, декоративне використання кольору та нестандартний підхід до простору. Київська школа графіки стала центром цих змін. Фіщенко, як і його сучасники, прагнув знайти баланс між творчою свободою та ідеологічними обмеженнями, що накладалися комуністичним режимом.

Однією з найвідоміших серій раннього періоду стала серія ліногравюр «Канів»; (1957-1959), присвячена образу України та Шевченківським місцям. Фіщенко втілює своє бачення природи через особливу поетику ліній і кольорів, передаючи не лише образи, а й емоційний настрій. Крім природних мотивів, автор звертався до символів, зображуючи, наприклад, нічний причал або лінії електропередач, що додавали композиції сучасності. Серія мала великий успіх і виставлялась на республіканських та всесоюзних виставках.

Після закінчення навчання Фіщенко працював в межах офіційного соцреалізму, створюючи серії про Київ, як-от «Київ. Старе і нове» та «Київ будеться». Вони відображали тему будівництва та оновлення міста, що відповідало вимогам ідеології радянської влади. Як голова фондово-закупівельної комісії Міністерства культури України, він мав вплив на мистецький процес і добре орієнтувався в тому, які роботи проходять відбір на виставки, що допомагало йому адаптувати свою творчість до умов соцреалізму. Незважаючи на обмеження радянської цензури, митець цікавився європейським авангардом, зокрема, техніками геометричного абстракціонізму. Його надихали українські авангардисти, такі як Казимир Малевич та Олександра Екстер. У своїй серії київських нічних пейзажів художник намагався інтерпретувати архітектурні форми як геометричні фігури, додаючи елементи стилізованих дерев та інших природних об'єктів.

Це була спроба подолати межі класичного реалізму та перейти до нової форми, що наближувалась до західноєвропейських напрямків мистецтва. Проживши 90 років, Фіщенко зміг зберегти незалежність у своїй творчості та життєвих переконаннях, хоча часто змушений був пристосовуватися до вимог радянської системи. Він створив свій світ, сповнений любові до природи, рідної України та її людей, водночас вносячи інновації до традиційного українського мистецтва. Його роботи продовжують захоплювати ліричністю, увагою до деталей і стилістичною сміливістю, що робить Фіщенка одним із відомих майстрів української графіки.